

FIȘE TEHNICE

TEXTUL EPIC

DEFINIȚIE: este textul literar bazat pe narațiune în care autorul își exprimă gândurile, atitudinile și sentimentele în mod indirect, prin intermediul acțiunii relatate de către narator și al personajelor.

TRĂSĂTURI:

- ✓ Instanțele comunicării narrative sunt naratorul și personajele care participă la realizarea acțiunii;
- ✓ Structura textului epic este predominant narativă, prezentând o succesiune de întâmplări ce creează un fir narativ, caracterizat prin unitate compozițională și bazat pe relația cauză-efect;
- ✓ Secvențele narrative, identificate în textul epic, sunt legate prin anumite procedee: înlănțuirea, alternanța, inserția, privirea retrospectivă;
- ✓ Acțiunea textului epic este organizată pe momentele narațiunii sau etapele acțiunii;
- ✓ Timpul și spațiul acțiunii pot fi reale sau imaginare. Indicii de timp stabilesc succesiunea și durata întâmplărilor. Indicii de spațiu fixează locul unde se desfășoară acțiunea;
- ✓ Conflictele ce declanșează faptele, evenimentele sunt exterioare și interioare. Conflictul presupune tensiune, frământare între concepțiile, trăirile, atitudinea aceluiași personaj (conflict interior) sau o ciocnire, o polemică între două sau mai multe personaje (conflict exterior);
- ✓ Tiparele textuale specifice sunt: tiparul narativ, dialogat, descriptiv.

TEXTUL LIRIC

DEFINIȚIE: textul literar în care sunt exprimate stări, emoții, sentimente, gânduri, idei, aspirații, fiind caracterizat de subiectivitate.

TRĂSĂTURI/PARTICULARITĂȚI:

- ✓ VOCEA POETICĂ:
 - a) ipostaza vocii poetice: contemplator/ admirator/ îndrăgostit/ mărturisitor/ confesor/ ființă meditativă/ revoltat/ căutător al unui ideal/ gânditor etc.
 - b) sentimentele exprimate de vocea poetică: de dragoste, admirație, bucurie, entuziasm, fericire, nostalgie, regret, melancolie, mulțumire, etc.
- ✓ NOTA DE SUBIECTIVITATE dezvăluie viziunea unică despre lume, fiind vizibilă prin:
 - formele verbale și pronominale la pers. I/a II-a
 - verbe la imperativ
 - substantive în vocativ
 - semne de punctuație specifice (?, !, ..., -)
- ✓ NOTA DE LIRISM redată prin imaginile artistice variate: auditive, olfactive, vizuale, dinamice
- ✓ LIMBAJUL SUGESTIV ȘI EXPRESIV creat pe baza figurilor de stil
- ✓ MUZICALITATEA LIMBAJULUI asigurată prin elementele de prozodie (rimă, ritm, măsura versurilor).

TEXTUL DRAMATIC

DEFINIȚIE: textul dramatic este cea operă literară destinată reprezentării scenice. De aceea, opera dramatică impune anumite limite privind amploarea în timp și spațiu a acțiunii.

TRĂSĂTURI:

- ✓ Ideile și sentimentele autorului sunt transmise indirect, prin intermediul acțiunii și al personajelor. *Intervenția directă* a autorului se realizează prin *didascalii*;
- ✓ Textul dramatic se realizează în plan textual prin:
 - *dialog*;

➤ *monolog dramatic.*

- ✓ Textul dramatic este organizat în: acte, scene, tablouri, replici;
- ✓ Acțiunea se dezvoltă în jurul *conflictului dramatic* ce surprinde moravurile unor tipuri umane sau reflectă situații neașteptate;
- ✓ *Dialogul* este tiparul textual principal, textul dramatic fiind alcătuit din replicile personajelor. Poate fi prezent și monologul.
 - Prezența mărcilor *adresării directe* (interjecții, vocative, verbe la imperativ);
 - Amploarea acțiunii în *timp* și *spațiu* este *limitată*.

TEXTUL DESCRIPTIV

DEFINIȚIE: textul literar, în proză sau în versuri, de tip tablou sau de tip portret, în care sunt zugrăvite trăsăturile generale, particulare, specifice ale unui peisaj, fenomen, personaj.

TRĂSĂTURI:

- ✓ reprezintă o percepție particulară asupra tabloului/ personajului, fără pretenție de adevăr;
- ✓ punctarea contextului spațio-temporal;
- ✓ prezentarea fenomenului dintr-o anumită perspectivă descriptivă: plan apropiat/depărtat; pe o axă verticală: sus/jos; panoramă/detaliu, etc.;
- ✓ creează imagini artistice variate;
- ✓ tiparul textual dominant: descrierea;
- ✓ sunt transmise emoții, impresii, trăiri printr-un limbaj plastic/expresiv (figurile de stil);
- ✓ îndeplinește variate funcții: funcție decorativă, explicativă, poetică, simbolică;
- ✓ utilizarea grupului nominal (substantiv însoțit de adjectiv) în mod frecvent, cu scopul de a caracteriza obiectul;
- ✓ absența verbului, iar atunci când este folosit are sens figurat/conotativ; verbul se află la timpul prezent și imperfect pentru a simboliza continuitatea;
- ✓ nota de subiectivitate, originalitate-impresie generală degajată de obiect.

TEXTUL EXPLICATIV

DEFINIȚIE: textul explicativ oferă informații care au rolul de a clarifica, de a răspunde la o anumită întrebare, formulată în mod clar sau nu.

Exemple de texte explicative: enciclopedii, texte din manuale, prospecte, pagina de dicționar, definiții, instrucțiuni de utilizare a unui produs etc.

TRĂSĂTURI:

- ✓ Oferă explicații în legătură cu un fenomen, fapt etc.;
- ✓ Exprimarea este clară, tonul neutru;
- ✓ Lexicul aparține unui anumit domeniu;
- ✓ Este utilizat timpul prezent și formele pronominale de persoana a III-a.

TEXTUL ARGUMENTATIV

DEFINIȚIE: textul argumentativ este textul prin care se susține o părere, un punct de vedere în legătură cu un anumit subiect, o afirmație.

TRĂSĂTURI:

- ✓ Din punct de vedere structural, textul argumentativ conține: **ipoteza** (opinia ce urmează să fie demonstrată), **argumentele** prin care se susține opinia, ilustrate prin exemple, **concluzia**, care reia și întărește ipoteza;
- ✓ Prezența conectorilor/indicatorilor de argumentare, precum: *în opinia mea, consider că, părerea mea este că, sunt de părere că; în primul rând, în al doilea rând, un prim argument este; pentru că, deoarece, de aceea, în plus, prin opoziție cu, chiar dacă, în ciuda; în concluzie, prin urmare etc.*

TEXTUL NONLITERAR

DEFINIȚIE: textul nonliterar este rezultatul observării realității și al transformării acesteia în informații, având scop informativ.

Exemple de texte nonliterare: texte de lege, ghiduri turistice, anunțul, afișul, reclama, prospecte, instrucțiuni de montare/utilizare a aparatelor, articolul de revistă, descrierea științifică etc.

TRĂSĂTURI:

- ✓ Se raportează la aspecte din realitate, adevărate, are caracter nonficțional;
- ✓ Are scop informativ, persuasiv;
- ✓ Este folosit aspectul corect, îngrijit al limbii;
- ✓ Cuvintele sunt folosite cu sens propriu/denotativ;
- ✓ Se caracterizează prin obiectivitate, claritate.

MODELE DE TEXTE/DE COMPUNERI

Scrive un text narativ, de cel puțin 150 de cuvinte, în care să prezinți o întâmplare petrecută în timpul unei expediții, inserând o structură descriptivă și una dialogată.

O întâmplare – compunere narativă

Aflați în criză de timp, tinerii merg la Petrăchescu să-i ceară barca „sfântă” pentru a porni în misterioasa lor expediție din Munții Metaliferi. Auziseră ei că acolo sunt ascunse niște comori de pe vremea dacilor.

Ajunși la Petrăchescu, constată cât de supărat este, căci nu reușise să vâneze nimic. După o scurtă conversație, Dan se hotărăște să-l întrebe:

– Domnule Petrăchescu, ne puteți împrumuta barca dumneavoastră pentru două săptămâni? Avem nevoie de ea în expediția pe care o organizăm.

-Cum puteți să-mi cereți un asemenea lucru? Barca și pușca nu le împrumut nimănui. Măine, chiar plec la vânătoare... poate iau și barca... nu se știe!

Dezamăgiți, tinerii pleacă de la Petrăchescu. „Nu vrei tu să ne dai barca, dar, lasă, că o rezolvăm noi...” zice Ursu în gândul lui.

În ziua următoare, Ursu și-a pus planul în aplicare. Alături de Dan și Lucia, au subtilizat barca lui Petrăchescu, pornind spre obiectivul lor. Vâslind cu toată forța, tinerii se îndreaptă spre locul comorii. De-o parte și de alta, pădurile de brazi le sunt adăpost pentru vântul ce mai bate câteodată cu tărie neobișnuită.

La un moment dat, Dan scapă vâsla și barca este împinsă către mal. Însăpăimântați, reușesc să iasă într-un loc sigur, prilej și pentru un scurt popas. Înfulcă repede ceea ce au în rucsac. Liniștea e întreruptă de niște împușcături. Dintr-odată, lângă ei apare Petrăchescu. Tinerii sunt îngroziți. Ochii lor mari vorbesc despre spaima ce-a pus stăpânire pe ei.

Dar...Petrăchescu, parcă, e alt om! Râde puternic de răsună pădurea.

– Credeți că n-o să vă descopăr? Și se urcă în barcă alături de cei patru, pornind spre comoara din Munții Metaliferi.

Tinerii sunt mulțumiți că au un vânător alături de ei.